

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE
ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
Broj: 00- 72/14-3/ EPA 457
Podgorica, 7. jul 2014. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 32. sjednice od 16. juna 2014. godine, podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2013. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode je i u 2014. godini nastavio sa aktivnostima predloženim u Planu aktivnosti za 2014. godinu, posvećenim nastavku aktivnosti u procesu pristupanja Evropskoj uniji i ispunjenju obaveza utvrdjenih Rezolucijom Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 6. februara 2014. godine, Izvještajem Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2013. godine, kao i onim u funkciji ukidanja monitoringa PSSE uvedenog Crnoj Gori juna 2012. godine Rezolucijom 1890, naročito kroz realizaciju obaveza iz akcionih planova Vlade za poglavlja 23 i 24 u funkciji izgradnje efikasnih institucija i društva vladavine prava, kao preduslova za dalji demokratski razvoj države Crne Gore.

*S toga, polazeći od navoda iz Izvještaja o napretku Crne Gore za 2013. godinu:
O Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore*

“Kapacitet kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ostaje ograničen, iako je zaposleno dodatno osoblje. Sproveden je određeni broj aktivnosti i seminara za podizanje svijesti, kompletirani su izvještaji o zlostavljanju djece putem interneta, o uslovima u zatvoru i zaštiti od diskriminacije. Kapacitet za praćenje u oblasti mučenja i zlostavljanja i učešće kancelarije u dovođenje slučajeva diskriminacije pred sud treba značajno da se poboljšaju. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda i dalje prezentuje nedostatke u vezi sa nezavisnošću kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. (str. 10)

U pogledu unapređenja i ostvarivanja ljudskih prava, institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (Ombudsman) je uposlila dodatni kadar, dok je budžet Ombudsmana za 2013. smanjen. Parlamentarni Odbor za ljudska prava i slobode podržao je Ombudsmanove izvještaje o zlostavljanju djece putem interneta; stanju u zatvorima i zaštiti od diskriminacije – kao i Ombudsmanov opšti izvještaj za 2012. Saradnja Odbora sa Ombudsmanom i civilnim društvom nastavlja da bude dobra. (str .56 i 57)

Nakon formiranja nove Vlade u decembru, novo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je formirano, nezavisno od Ministarstva pravde. Kapacitet ministarstva, kao i Ombudsmana, treba i dalje da se ojača. Nedostaci po pitanju zaštite ljudskih prava od strane sudskih i izvršnih organa su i dalje prisutni, naročito u pogledu ranjivih grupa. (str. 57)

U oblasti prevencije mučenja i zlostavljanja, Zakon o Ombudsmanu treba izmijeniti i dopuniti kako bi se definisale dužnosti koje proizilaze iz uloge te institucije kao nacionalnog mehanizma za prevenciju. U februaru, tri policijska službenika su osuđena na po sedam mjeseci zatvora za zlostavljanje pritvorenika 2008; ipak, slučaj je poništen od strane Višeg suda u Podgorici u junu iz procesnih razloga i vraćen na ponovno suđenje. Procesuiranje takvih slučajeva je i dalje sporo i nekažnjivost predstavlja razlog za zabrinutost, naročito u slučajevima kada su umiješani organi za sprovođenje zakona. Tretman osuđenika i pritvorenika treba da se uskladi sa međunarodnim standardima. (str. 57)

U domenu politika u oblasti borbe protiv diskriminacije, Ombudsman nastavlja da promoviše zaštitu svih ugroženih društvenih grupa, uprkos svojim ograničenim resursima. Preostaje da se Zakon o zabrani diskriminacije izmijeni i dopuni kako bi se uskladio sa pravnom tekovinom Evropske unije. (str. 59)“

Odbor je razmatranjem Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i slobode Crne Gore za 2013. godinu/ **u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore -kontrolna uloga/** realizovao **dvanaestu**, utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2014. godinu, sačinjenog na osnovu gore navedenih dokumenata.

Odbor za ljudska prava i slobode je na 32. sjednici, u proširenom sastavu, uz učešće predstavnika institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnika nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija koje se bave pitanjima ljudskih prava, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 162 Poslovnika, razmotrio Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu.

Rukovođeni praksom dosadašnje saradnje sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koja je dala dobre rezultate: iz Izvještaja o radu Odbora za 2013.g -”**POSEBNO TREBA ISTAĆI DA JE nastavljena uspješna saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore,** kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je učestvovao **decembar 2012- decembar 2013. godine** na brojnim sjednicama Odbora (od 24 sjednice Odbora za ljudska prava i slobode 25. saziva Skupštine Crne Gore- Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore učestvovao je na 16 sjednica Odbora),

na 32. sjednici u proširenom sastavu, pored Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šućka Bakovića- član 67 stav 1,

shodno članu 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, u radu sjednice Odbora učestvovali su:

- Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, **Blanka Radošević-Marović,**
- Savjet za zaštitu od diskriminacije- sekretar Savjeta i savjetnik Predsjednika Vlade, dr Jovan Kojičić**
- Ivana Jovović, saradnik u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori,**
- Miloš Uljarević, saradnik u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori,**
- Stevan Milivojević, izvršni direktor NVO LGBT Forum „Progres“,**
- Milislav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“,**
- Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ i**

Rajka Cica Perović, direktorica Centra za prava djeteta.

- Sjednici su na njihov zahtjev, po odobrenju Predsjednika Odbora, prisustvovala**
- Danijela Vujošević, saradnica u NVO Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i**
- Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore.**

Nakon uvodnog izlaganja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šućka Bakovića koji je govoreći o cilju podnošenja Izvještaja i datom prikazu rada institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i postupanje po pritužbama građana, kao i poštovanje ustavnih i zakonskih prava građana istakao da se on temelji na pritužbama građana, razgovorima sa građanima, sprovedenim istraživanjima, izvještajima državnih organa, nevladinih organizacija i organa nadležnih za praćenje pojedinih instrumenata međunarodnog prava.

Iz statističkog prikaza podataka o radu Zaštitnika uočava se da je u 2013. godini Zaštitnik primio 611 pritužbi, dok su iz 2012. godine prenešene 94, što je približno isti broj kao i 2012. godine u kojima su podnosioci ukazivali: na povredu prava na suđenje u razumnom roku u 71 pritužbi, na ostala građanska prava 289 pritužbi, na ekonomska, socijalna i kulturna prava 143 pritužbe i na povredu prava djeteta bila je 91 pritužba. Zaštitnik je istakao da je od ukupnog broja pritužbi po kojima je postupio u 2013. godini, riješeno 594 predmeta, odnosno 84, 26 % predmeta. Zaštitnik je saopštio da je u 165 slučajeva utvrđeno da postoji povreda prava, od čega je u 143 slučaja povreda otklonjena u toku ispitnog postupka, pa je iz tog razloga postupak obustavljen. U preostalim predmetima povrede nijesu otklonjene u toku ispitnog postupka pa je Zaštitnik u 22 predmeta dao mišljenja sa preporukom nadležnim organima za otklanjanje utvrđenih povreda prava, ostavljajući za to odgovarajuće rokove.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio da se na osnovu postupanja po pritužbama može zaključiti da je u 2013. godini u oblasti ljudskih prava ostvaren određeni napredak, ali ne u mjeri potrebnoj da bi se stanje moglo ocijeniti kao zadovoljavajuće.

Iako je broj pritužbi na rad sudova smanjen u odnosu na prethodnu godinu, što je posledica rasta ažurnosti sudova, Zaštitnik je saopštio da u njihovom radu još uvijek ima predmeta u kojima postupci traju više godina, što nije u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava. Smatra da tim predmetima treba posvetiti posebnu pažnju i preduzeti sve neophodne mjere da se postupci u što kraćem roku pravosnažno okončaju.

U raspravi o Izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu učestvovali su predstavnici nevladinih organizacija i poslanici. Iznosena mišljenja o radu Zaštitnika i podnijetom Izvještaju, iznesena u trosatnoj raspravi, bila su podijeljena. Dok je jedan broj poslanika pohvalio podneseni izvještaj za 2013. godinu, jedan broj je iznio brojne kritike na račun podnijetog Izvještaja. Takođe predstavnici brojnih nevladinih organizacija uputili su zamjerke u vezi sa podacima predstavljenim u Izvještaju, a NVO LGBT Forum "Progres", koja je Odboru za ljudska prava i slobode dostavila konkretne primjedbe i sugestije na Izvještaj o radu Zaštitnika je saopštila da, prema njihovoj ocjeni, Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu ne zaslužuje da bude podržan.

Glavne zamjerke su se odnosile na:

- Primjetno je odsustvo komunikacije institucije Zaštitnika sa LGBT grupama i stručnjacima i isti nije rađen sa autentičnim LGBT organizacijama.
- Dobar dio sadržaja izvještaja institucije Zaštitnika je preuzet, bez provjera i objektivnog sagledavanja, iz Akcionog plana Vlade Crne Gore za implementaciju LGBT politike u 2013. godini i polugodišnjeg izvještaja Vlade CG o sprovođenju Akcionog plana kao i sve što Vlada planira da radi u 2014 godini.
- U instituciji Zaštitnika su prikriili pritužbe, i opis svojih radnji preduzetih tim povodom, nevladine organizacije "LGBT Forum Progres" koje su u 2013. godini podnijete ovoj NVO. U izvještaju institucije Zaštitnika samo su kratko konstatovane dvije pritužbe a podnijeto je desetak pritužbi iz LGBT zajednice.

- Posebno je neprofesionalno što u izvještaju nije konstatovana pritužba zbog diskriminacije koju je ista NVO podnijela protiv Zamjenice Zaštitnika gospođe Stanković i koja se od strane institucije ignoriše punih osam mjeseci.
- Primjećeno je da je u ovogodišnjem izvještaju iz prošlogišnjeg prepisan dobar dio sadržaja bez objašnjenja i bez informacija šta je urađeno na primjer u pogledu određenih preporuka izdatih 2012. godine.
- Posebno nedostajuća cjelina je zapravo šta se dešava sa implementacijom izdatih ocjena i preporuka iz 2012. godine u 2013. godini i koje su glavne prepreke da nije došlo njihove implementacije. To je posebno značajno pitanje na koje Odbor treba obratiti pažnju.
- Stiče se utisak, pažljivim čitanjem, da se radi o izvještaju nekog vladinog radnog tijela a ne o ključnom izvještajnom dokumentu centralne nacionalne institucije za zaštitu od diskriminacije. Ovo tvrdimo jer sasvim nedostaju informacije o tome šta je institucije Zaštitnika radila na polju unapređenja ambijenta za prihvatanje različitih marginalizovanih grupa i popravljanja poštovanja ljudskih prava u praksi. U izvještaju nedostaju konkretni stručni i objektivni pogledi institucije Zaštitnika u pogledu različite predmetne tematike.
- Nigdje se ne konstatuje saradnja i sadržaj te saradnje institucije Zaštitnika sa vladinim Savjetom za zaštitu od diskriminacije i na koji način je tekla ta saradnja, koja su zapažanja institucije u tom pogledu a posebno na koji način su predstavnici institucije Zaštitnika participirali, i s kojim zapažanjima, na sjednica ovog vladinog mehanizma.
- Primjetno je, i provjerljivo, da su potpuno iste preporuke koje su date u Izvještaju o radu institucije Zaštitnika za 2012. godinu, koji je inače dostavljen i već razmatran pred Odborom (jul 2013.), date i navedene u Izvještaju institucije Zaštitnika za 2013. godinu samo što su navedene, zbog prikrivanja sličnosti, drugačijim redosledom.
- Nema govora o odnosu institucije Zaštitnika prema izraženoj problematici nasilja u školama i među maloljetnicima niti ima stručnijeg odnosa prema pitanjima slobode okupljanja LGBT zajednice kao i prema obrazovnoj politici.
- Takođe, nije navedeno, što je veoma ozbiljno pitanje, i što je izvještajna kvalitativna mana, odakle tvrdnje i podaci da su osobe s invaliditetom, “po svim istraživanjima”, “treća po redu” diskriminisana grupa.
- Izvještaj ukazuje na brojne probleme manjinskih grupa, među kojima su osobe sa invaliditetom, pripadnici LGBT populacije, RAE populacije.
- U Izvještaju se navodi da je bilo deset pritužbi na rad Tužilaštva, a imajući u vidu da Tužilaštvo treba da bude efikasnije u radu, očekivao je veći broj pritužbi.
- Iznijeto je mišljenje da Izvještaj može da bude bolji, posebno u dijelu koji se odnosi na prevenciju torture i zaštitu od diskriminacije.
- Predložio je da institucija Zaštitnika u narednom periodu organizuje više sastanaka sa NVO koje se bave ljudskim pravima radi razmjene informacija i u cilju nastavka saradnje.

Stevan Milivojević, izvršni direktor NVO LGBT Forum “Progres” je saopštio:

- Primijetno je odsustvo komunikacije institucije Zaštitnika sa LGBT grupama i stručnjacima i Izvještaj nije rađen sa autentičnim LGBT organizacijama.
- Dobar dio sadržaja Izvještaja preuzet je, bez provjera i objektivnog sagledavanja iz Akcionog plana Vlade Crne Gore za implementaciju LGBT politike u 2013. godini i polugodišnjeg izvještaja Vlade o sprovođenju Akcionog plana. Naveo je da su u instituciji Zaštitnika prikrili pritužbe i opis radnji preduzetih povodom pritužbi koje je podnio LGBT Forum „Progres“. U Izvještaju su samo kratko konstatovane dvije pritužbe, iako je podnijeto desetak pritužbi iz LGBT zajednice. Istakao je da je posebno neprofesionalno što u Izvještaju nije konstatovana pritužba zbog diskriminacije i izražene homofobije koju je LGBT Forum „Progres“ podnijela protiv Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, Nevenke Stanković, što se u instituciji Zaštitnika ignoriše osam mjeseci. Mišljenja je da je Zamjenica Zaštitnika nakon tog slučaja trebala podnijeti ostavku.

- U Izvještaju za 2013. godinu prepisan je dobar dio Izvještaja za 2012. godinu i potpuno je provjerljivo da su Preporuke Zaštitnika u Izvještaju za 2013. godinu iste kao u Izvještaju za 2012. godinu. Nedostaje informacija šta je urađeno u pogledu određenih Preporuka datih 2012. godine. Posebno nedostajuća cjelina odnosi se na to šta se dešava s implementacijom datih ocjena i Preporuka iz 2012. godine, kao i nepostojanje obrazloženja koje su glavne prepreke u njihovoj implementaciji i zašto nijesu realizovane. Naglasio je da Odbor za ljudska prava i slobode posebno treba da obrati pažnju na tu činjenicu.
- Da se pažljivim čitanjem Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu, stiče utisak da se radi o izvještaju nekog radnog tijela Vlade Crne Gore, a ne o ključnom izvještajnom dokumentu nacionalne institucije za zaštitu od diskriminacije.
- Naročito nedostaje šta je institucija Zaštitnika radila na polju unapređenja ambijenta za prihvatanje različitih marginalizovanih grupa i popravljajanja poštovanja ljudskih prava u praksi.
- U Izvještaju takođe nedostaju konkretni, stručni i objektivni pogledi institucije Zaštitnika u pogledu različite predmetne tematike.
- U Izvještaju je izostavljena saradnja i sadržaj saradnje institucije Zaštitnika sa Savjetom za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore i na koji način su predstavnici institucije Zaštitnika učestvovali i kakva su zapažanja iznosili na sjednicama Savjeta.
- Iste Preporuke date su u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu kao u Izvještaju za 2013. godinu, samo što su, zbog prikrivanja sličnosti, navedene drugačijim redosledom.
- U Izvještaju nema govora o odnosu institucije Zaštitnika prema izraženoj problematici nasilja u školama i među maloljetnicima, niti ima stručnog odnosa prema pitanjima slobode okupljanja LGBT zajednice, kao i prema obrazovnoj politici.
- Takođe, nejasna je tvrdnja i podaci u Izvještaju da su osobe s invaliditetom, “po svim istraživanjima”, “treća po redu” diskriminisana grupa.
- Ne stoji da su na „Povorci ponosa“ bili Zaštitnik sa savjetnikom, jer savjetnik nije prisustvovao. –
- Ukazao je da se u Izvještaju navodi da je kao nacionalni preventivni mehanizam za torturu Zaštitnik obavio 21 nenajavljenu posetu zatvorima, izostavljajući podatke o redovnim posetama, čiji plan je usvojen tek u decembru 2013. godine iako je Zakonom iz 2011. godine Zaštitnik postao nacionalni mehanizam za torturu, a do danas nema izvještaja o stanju u toj oblasti.
- Poređenja radi, Zaštitnik građana Srbije obavlja poslove sa samo dva zamjenika;
- Takođe, od sredine decembra 2013. godine Zaštitnik nije predložio dva zamjenika. Pozvao je Odbor za ljudska prava i slobode da zbog manjkavosti i nepreciznosti ne prihvati Izvještaj ili da razmatranje odloži, kako bi Zaštitnik organizovao okrugli sto na kojem bi se razgovaralo o otklanjanju netačnih i namjerno ignorisanih sadržaja, kao i o svim primjedbama na rad Institucije. Takođe je pozvao Odbor da formuliše nepristrasne zaključke i preporuke o Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu.

Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore je:

- Pohvalila napore i uloženi trud Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u izradi Izvještaja, ali je istakla da je više pažnje trebalo posvetiti konkretnim studijama slučaja;
- Da osobe sa invaliditetom predstavljaju grupu koja pripada pretežno siromašnoj populaciji i u tom pogledu Zaštitnik je trebalo češće samoinicijativno da postupa u zaštiti njihovih prava. Naglasila je da se osobe sa invaliditetom suočavaju sa velikim problemima kada je u pitanju pristup objektima, javnom prevozu, uslugama i da im je otežano ostvarivanje mnogih prava;
- Navodeći dva konkretna slučaja diskriminacije osoba sa invaliditetom, predložila je da se organizuje sastanak Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnika nevladinog sektora kako bi se analizirali konkretni slučajevi.

Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju je ocijenio:

- Da je Izvještaj u značajnoj mjeri obuhvatan, konkretan, jasan i na osnovu njega se može zaključiti šta je ko u prethodnoj godini radio na planu zaštite ljudskih prava;
- Zahvalio je Zaštitniku što su djeca sa teškoćama u razvoju u Izvještaju prepoznata kao ranjiva grupa, što oni i jesu;
- Ukazano je na propuste državnih organa, prvenstveno centara za socijalni rad, u zaštiti prava ove populacije;
- Ocijenio je da je u 2013. godini izostala ranije uspostavljena saradnja između institucije Zaštitnika i roditeljskih udruženja djece sa teškoćama u razvoju i izrazio očekivanje za unapređenje iste;
- Nijesu dovoljno prikazani problemi u zapošljavanju lica sa invaliditetom, jer od 30 miliona eura, uplaćenih u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, po njegovim riječima, svega nekoliko procenata izdvojeno je za aktivnu politiku zapošljavanja lica sa invaliditetom;
- Odlaze se donošenje pravilnika o grant šemama koje treba da omoguće povlačenje sredstava za organizacije koje zapošljavaju lica sa invaliditetom;
- U Izvještaju se na afirmativan način govori o Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti, a po njegovoj ocjeni taj Zakon nije dobar, jer nije ustanovio nijedno dodatno pravo za ovu populaciju i naglasio je da prilikom razmatranja Predloga zakona nije prihvaćen njihov predlog da se Zakonom definiše naknada za roditelje djece sa najtežim smetnjama u razvoju, što je praksa u Srbiji i Hrvatskoj. Uz razumijevanje za lošu finansijsku situaciju u državi, smatra da u državnim organima još uvijek postoji nedostatak senzibiliteta prema osobama sa invaliditetom;
- Podsetio je i na Zaključak Skupštine Crne Gore iz decembra 2012. godine kojim je utvrđeno da sredstva koja budu ostvarena mimo budžetskog plana, treba uplaćivati za socijalna davanja i istakao da to nije ispoštovano, jer su prihodovana značajna sredstva mimo planiranih i nijesu usmjerena u navedene svrhe, što je Zaštitnik trebao ukazati u Izvještaju;
- Mišljenja je da je u Izvještaju više prostora trebalo dati problematici zdravstvene zaštite. Na kraju, zaključio je da bi Zaštitnik češće trebao da reaguje na pojedine konkretne slučajeve kršenja ljudskih prava;
- **Poslanik Srđa Popović** je saopštio da ne može prihvatiti konstataciju sadržanu u Izvještaju u vezi sa radom prosvjetnih radnika kojom se navodi da su se pritužbe upućene Zaštitniku odnosile na sprovođenje nepedagoških vaspitnih i disciplinskih mjera prosvjetnih radnika prema učenicima i da je generalna ocjena na postupanje prosvjetnih radnika data preoštro. Naveo je da skoro 30 godina radi u prosveti i da se ne može reći da svi prosvetni radnici sprovode takve mjere.
- **Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković** je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode ima veoma dobru i korektnu saradnju sa Zaštitnikom. Od 32 održane sjednice na 20 su bili prisustni predstavnici institucije Ombudsmana i raspravljalo se o svim pitanjima iz oblasti ljudskih prava. Prisustvovao je, po pozivu Odbora, svim posjetama ustanovama koje je organizovao Odbor za ljudska prava u cilju praćenja stanja u tim ustanovama. Da li je Odbor uvažen u Izvještaju na pravi način govori i to da je o Odboru samo jedna rečenica: „U 2013. godini ostvarena je dobra saradnja sa Odborom za ljudska prava i slobode i Odborom za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, pravosudnim i drugim državnim organima, a naročito na planu zaštite prava djeteta, zaštite od diskriminacije i prevencije mučenja.“, pri čemu su detaljno navedeni svi tekstovi o Zaštitniku objavljeni u štampi.
Uspoređujući podatke OCJENA I ZAKLJUČAKA u Izvještajima o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2011., 2012 i 2013. godinu: Zaštitnik je dao ocjene i zaključke o svim oblastima koje je analizirao, a dao je i OPŠTU OCJENU STANJA u kojoj u tri godine uzastopno u datim ocjenama i zaključcima, nije uočljiva razlika, sem u izmjeni redova, ne i riječi. Ako se napravi uporedna analiza Izvještaja Zaštitnika i u ostalim djelovima, razlike

nema, izuzev u zanemarljivoj promjeni statistike, s tim što broj obraćanja Zaštitniku opada iz godine u godinu, što se objašnjava jačanjem povjerenja u tu instituciju i shvatanju državne uprave o poboljšanju servisa građana.

Po ocjeni Predsjednika Odbora stanje ljudskih prava je poboljšano i Crna Gora ne tapka u jednom mjestu, što je konstatovano i od međunarodne zajednice: otvoreni su pristupni pregovori, poglavlja 23 i 24, ukinut je monitoring Crnoj Gori na Komitetu ministara Savjeta Evrope. Tako se iz opšte ocjene u Izvještaju koja se već tri godine ponavlja ne bi zaključilo.

A s tim u vezi nadasve, najbolje iskazuju riječi izvjestioca u Evropskom parlamentu za CG, **Čarlsa Tanoka** koji je prilikom usvajanja Rezolucije o CG istakao: **”Smatram ovo glasanje, na kojem je većina poslanika podržala moj izvještaj o napretku Crne Gore, ukazivanjem povjerenja ovoj zemlji. Bez obzira što ključni izazovi I dalje postoje, moramo nastaviti saradnju sa crnogorskim partnerima kako bi obezbijedili da zemlja održi impresivan stepen napretka i sprovede reforme neophodne za evropsku integraciju jer to zaslužuje “.**

Rezolucija o napretku u Crnoj Gori za 2013. g, februara 2014. g usvojena je sa 474 glasa za, 42 protiv i 34 uzdržana glasa.

Predsjednik Odbora je zaključio da ponavljanje istovjetnog sadržaja iz Izvještaja ove Institucije iz prethodnih godina, samo približno istim, neznatno statistički izmijenjenim brojkama iskazan, paušalnim ocjenama nedovoljno potkrijepljenim činjenicama, ne registrujući vidan progres u brojnim oblastima ostvarivanja ljudskih prava, pokazuje, prije svega, izraženo nerazumijevanje sveukupnog preobražaja crnogorskog društva, koji kroz ovaj Izvještaj doživljava kao neiskrenu manipulaciju, što ne može biti pravdano metodologijom izrade izvještaja.

Predsjednik Odbora je posebnu zamjerku uputio Zaštitniku kome je Odbor, shodno Zaključku utvrđenom u prethodnom sazivu Skupštine, a u kojem se Odbor rukovodio značajem Institucije i Zakonom utvrđenim mu nadležnostima, proslijedio određeni broj obraćanja građana za povredu njihovih prava na dalje postupanje, o čemu nema povratnu informaciju o postupanje Zaštitnika u tim slučajevima Odbor nema, kao ni kroz godišnji Izvještaj. Samo jedan put je poslat faxom tekst iz Institucije bez zavedenog broja na zahtjev Generalnog sekretara Skupštine radi dostavljanja podataka na zahtjev Evropske komisije. Međutim, povratno, imamo informacije od građana o nepostupanju Zaštitnika u pojedinim slučajevima. Izuzev 26. juna 2014. g. dostavljenog Dopisa Zamjenica za prava djeteta koja je obavijestila Odbor o nemogućnosti postupanja Institucije u jednom slučaju, za šta imamo dostavljen primjer.

Predsjednik je saopštio da je trošenje sredstava u 2013. godini nepregledno dato u Izvještaju i da Odbor, na predlog Zaštitnika, utvrđuje zahtjev za dodjelu finansijskih sredstava instituciji Ombudsmana pa, s tim u vezi, Odboru treba da dostavi i detaljan izvještaj o trošenju tih sredstava, koji je u prethodnoj godini utrošen samo za plate zaposlenih, izuzev onih koja su se odnosila na službenicu koja je bila na porodiljskom odsustvu, a ostalo za materijal i usluge. Ništa za Program: zaštita ljudskih prava i sloboda, za šta su Budžetom za 2013. g opredijeljena budžetska sredstva.

S druge strane, izrečeno je dosta pohvala na rad Institucije i samog Izvještaja za prethodnu godinu:

- **Poslanik Husnija Šabović** je ocijenio da je Izvještaj sadržajan, kvalitetno urađen, pregledan i sveobuhvatan. Primijetan je značajno povećan stepen kritičnosti u odnosu na prethodni Izvještaj.

Saopštio je da je Zaštitnik prikazao stanje ljudskih prava u Crnoj Gori i uputio jasne zaključke i preporuke nadležnim državnim organima, sa kojima je u određenim slučajevima saglasan. Kao poseban kvalitet Izvještaja ocijenio je to što su podaci prikazani na rodno senzitivnan način, što je jedan iskorak ka unapređenju dokumenta, iako je to zakonska obaveza. Osvrnuo se na primjedbe LGBT Foruma Progres date na Izvještaj, naglašavajući da su za njega neprihvatljive. Rezultati rada institucije Zaštitnika na polju unapređenja i promocije LGBT zajednice su vidljivi i kao takvi prepoznati i od strane ovog Odbora i domaćih i međunarodnih subjekata.

- **Poslanica Snežana Jonica** je saopštila je da Odbor za ljudska prava i slobode iz godine u godinu usvaja Izvještaj i to velikom većinom, a usvajanjem Izvještaja donose se i zaključci kojima se obavezuju određeni organi i institucije da urade određene stvari. Dešava se da se zaključci ponavljaju, a ništa se po njima nije uradilo, niti se stanje promijenilo. Već dvije godine ponavlja priču o Fondu za zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom i upitala je gdje je 30 miliona eura koje se slilo u taj Fond, a utrošeno je za neke druge namjene. Ogromnom broju građana je ugroženo pravo na rad i prava iz radnog odnosa, neisplaćivanjem ili neredovnim isplatama zarada, ali nema snažnih zaključaka u tom pravcu.

Pitala je šta je urađeno da se poboljša kredibilitet institucije Ombudsmana. Instituciji se povećava broj obaveza, ali ne i kapaciteti da to rade. Trebalo je više pažnje obratiti na ono što se iz godine u godinu ponavlja u Izvještajima a nije realizovano. Smatra da je obaveza Odbora za ljudska prava i slobode da prati realizaciju tih preporuka i zaključaka, kao i da se isprate urgencije koje su poslate. Podsjetila je da je trebalo dati više osvrt na prava osoba sa invaliditetom. Istakla je da je dobro opisano stanje u pojedinim oblastima, ali je preciznije trebalo dati preporuke.

Poslanica Jonica takodje je upitala Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da li je do sada dostavio predlog Skupštini za izbor dva zamjenika i ako nije, zašto nije, imajući u vidu protok vremena otkad dva zamjenika nijesu na funkciji na što joj je odgovoreno da još uvijek nije predložio dva zamjenika, navodeći da Zakon o finansiranju političkih partija nije bio smetnja da on predloži zamjenike. Želeći da sačuva potpunu neutralnost institucije od politizacije nije dostavljao predlog za izbor dva zamjenika, što će vrlo brzo učiniti;

- **Poslanik Emilo Labudović** koji je, u skladu sa članom 55 Poslovnika, učestvovao u raspravi saopštio je da Odbor za ljudska prava i slobode treba na ovakav način da raspravlja o Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Saopštio je da se u Crnoj Gori ni zakoni ne poštuju, a ne zaključci. Ombudsman je glas društvene savjesti i može samo da preporuči. Kad bi Ombudsman pisao Izvještaj na način da bi svima udovoljio i prikazao sve slučajeve kršenja ljudskih prava, po obimu bi Izvještaj predstavljao zbornik radova. Naglašavajući da je svaki ostvareni napredak značajan, a da je po Izvještaju jasno vidljivo da je on u protekloj godini i ostvaren, istakao je da će podržati Izvještaj na plenumu. Zahvalio je Ombudsmanu na inicijativi za donošenja zakona o upotrebi službenog jezika i pisma i jezika i pisma u službenoj upotrebi, upućenoj Skupštini Crne Gore i zahtijevao od predsjednika Odbora da ta inicijativa ne doživi sudbinu prethodne, a predsjednik Odbora je saopštio da će to zavisiti od stava Skupštine i Kolegijuma Predsjednika Skupštine, a ne od predsjednika Odbora;
- **Poslanica Ljerka Dragičević** je saopštila da će podržati Izvještaj, jer onoliko koliko je dato pravo Zaštitniku, on je radio. Nezadovoljna je zaštitom djece, posebno djece sa posebnim potrebama, kao i stanjem u oblasti restitucije, zbog dugog trajanja postupaka i podsjetila je i na Zaključke Skupštine u toj oblasti,
- Takodje je ocijenjeno da se u Crnoj Gori u kontinuitetu bilježi napredak u oblasti ljudskih prava, ali i u radu institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore iako postoje i određeni nedostaci- institucija Ombudsmana još uvijek nema dovoljno budžetskih sredstava neophodnih za

obavljanje Zakonom utvrđenih aktivnosti, naročito u dvijema važnim oblastima- zaštiti od diskriminacije i prevenciji torture, jer je Zaštitnik u ovom trenutku bez dva zamjenika.

U odgovoru **Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore** na iznijete primjedbe, sugestije, kritike i pohvale, **Šučko Baković** je saopštio da je Izvještaj o radu Zaštitnika za 2013. godinu urađen bez zamjenika za zaštitu od diskriminaciju i zamjenika za državnu upravu, iako su oba u instituciji radili do kraja 2013. godine i istakao da je njihova obaveza bila da ostave podatke, dokumentaciju i pripreme nacrt izvještaja, odnosno dio izvještaja za oblast za koju su bili nadležni. U Izvještaju je prikazan i njihov rad. Jedan Zamjenik je ostavio više podataka i uradio nacrt, dok drugi Zamjenik, iako je Zaštitnik to od njega zahtijevao, nije posao odradio, tako da je Izvještaj urađen na osnovu dokumentacije kojom je raspolagala Institucija.

U odnosu na sugestiju da bi Izvještaj mogao biti bolji u oblasti prevencije torture, saopštio je da je u Izvještaju dato samo osnovno, a detaljna analiza biće sadržana u godišnjem Izvještaju o radu Nacionalnog preventivnog mehanizma koji je u završnoj fazi i biće dostavljen Vladi i Skupštini.

Podsjetio je da je Izvještaj o radu Zaštitnika za 2012. godinu na plenumu razmatran tek u decembru 2013. godine i da je tada izrazio žaljenje što se Izvještaj kasno razmatra. Od decembra 2013. do marta 2014. godine nije se ništa ozbiljno desilo u oblasti zaštite od diskriminacije, tako da nijesu htjeli ponavljati ono što je navedeno u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu.

Svaku od primjedbi koje je saopštio izvršni direktor NVO LGBT Forum „Progres“, Zaštitnik je prokomentarisao:

- Način na koji je nevladina organizacija dostavila primjedbe Odboru za ljudska prava i slobode i način na koji su iste prezentovane na sjednici po mišljenju Zaštitnika je neprofesionalan i pomalo zlonamjeren. Istakao je da je Izvještaj Zaštitnika bio dva mjeseca na sajtu institucije Zaštitnika i dva mjeseca na sajtu Skupštine Crne Gore tako da je nevladina organizacija imala vremena da primjedbe dostavi znatno ranije, a ne pred samu sjednicu Odbora, koja je prethodno bila zakazana za 3. jun 2014. godine. Primjedbe od strane LGBT Foruma „Progres“ nijesu im bile upućene, iako bi partnerski odnos to nalagao, pa je Ombudsman zatražio odlaganje sjednice Odbora kako bi se upoznao sa primjedbama. Za to vrijeme primjedbe su se nalazile na portalima, pisali su o njima i elektronski i štampani mediji;
- Na primjedbu da nijesu u izradi Izvještaja kontaktirali relevantne nevladine organizacije, Zaštitnik je upitao da li su očekivali da Zaštitnik dođe kod njih i upita ih šta da unese u Izvještaj. Naveo je da je 16. januara 2014. godine, po njegovom ovlaštenju, savjetnik Zaštitnika kontaktirao LGBT Forum „Progres“ i obavijestio ih da sprovode pripreme za izradu Izvještaja i da bi željeli da im dostave ocjene o tome kako vide poštovanje prava LGBT populacije u Crnoj Gori, koji su problemi, koje bi preporuke dali. Iz NVO LGBT Forum „Progres“ je zatraženo da im se uputi dopis, što je i urađeno, ali nijesu odgovorili i ponovo je urgirano mejlom, ali podaci nijesu dostavljeni. Zaštitnik je istakao da to ukazuje da ova nevladina organizacija nije željela da sarađuje;
- U vezi sa primjedbom da je dobar dio Izvještaja preuzet bez provjere i objektivnog sagledavanja iz akcionih planova, Zaštitnik je naveo da je Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, između ostalog, utvrdio i šta Izvještaj treba da sadrži, pa tako u oblasti zaštite od diskriminacije treba da sadrži aktivnosti i postupanje državnih organa. Ne radi se o prostom preuzimanju informacija i navođenje podataka o donošenju Strategije za zaštitu prava LGBT osoba smatra veoma značajnim, jer taj dokument koji pokazuje opredjeljenje države i Vlade Crne Gore da se unaprijede prava LGBT osoba u Crnoj Gori;
- U vezi sa primjedbom da su u instituciji prikrili pritužbe i da je LGBT Forum „Progres“ podnio desetak pritužbi, Zaštitnik je saopštio da podatak nije tačan, jer je LGBT Forum „Progres“ u

2013. godine podnijela pet pritužbi. Dvije su upisane u 2013. godini, a tri nijesu, jer su podnijete krajem decembra, pri čemu nijedna od njih ne sadrži broj, nijesu ovjerene i potpisane, a nevladina organizacija je pravno lice, upisano u registar. Zakon to propisuje, tako da su očekivali da će ih dopuniti, pa su te pritužbe zaveli prvog radnog dana u 2014. godini;

- U vezi sa kvalitetom njihovih pritužbi, saopštio je da je utisak institucije Zaštitnika da se u LGBT Forumu „Progres“ od dolaska Milivojevića za izvršnog direktora njeguje jedan „revolucionarni“ pristup ljudskim pravima, jer diskriminaciju vide na svakom mjestu, tamo i gdje je ima i gdje je nema. Zaštitnik je naglasio da po shvatanju predstavnika ove nevladine organizacije svako pravljanje razlike, nejednako postupanje ili uskraćivanje predstavlja diskriminaciju;
- Saopštio je da je Milivojević u izlaganju ispoljio visok nivo kritičnosti i naglasio da NVO ne treba da kreira na koji način će Ombudsman, kao nezavisna institucija, sačiniti izvještaj. Naglasio je da ne očekuju da će Ombudsman prepisivati ono što nevladine organizacije smatraju da treba unijeti u Izvještaj, jer mu je Ustavom Crne Gore propisana nezavisnost koju ima u i izradi Izvještaja;
- U vezi sa nekonstatovanjem pritužbe na rad zamjenice, saopštio je da je to shvatio kao predstavku na rad kolegice Stanković. Pojasnio je da je riječ o projektu za djecu osnovnoškolskog uzrasta „Djeco, pišite Ombudsmanu!“, koji se sprovodi sa NVO „Akcija za ljudska prava“ i UNICEF-om i traje tri godine. Cilj je da se institucija približi djeci kako bi im se obraćali, a kao rezultat tog obraćanja nastao je strip o dječijim pravima, koji je prihvaćen od strane države kao pomoćni udžbenik u predmetu Građansko obrazovanje. „Progres“ je njihove sadržaje postavio na tu stranicu i sadržaji su uklonjeni od strane administratora, a u svemu tome Zaštitnik je vidio samo nedovoljno dobru komunikaciju između NVO LGBT Forum „Progres“ i institucije Zaštitnika, ali ne i homofobiju koju „Progres“ želi prikazati. Saopštio je da imaju pravo da kreiraju stranicu i uklone sadržaj koji je uglavnom namijenjen odraslima. S obzirom da je ocijenio da je u pitanju loša komunikacija, saopštio je da ih je pisanim aktom pozvao da se sastanu i razgovoraju o problemu, a da mu je odgovoreno da se sastanka može održati u Centru za LGBT populaciju, u kojem se, po Zaštitnikovim saznanjima, dominantno pružaju ugostiteljske usluge;
- U vezi sa primjedbom da je dobar dio sadržaja Izvještaja prepisan, saopštio je da to nije tačno. Možda ima određenih konstatacija koje se ponavljaju. Naveo je da su na samom početku Izvještaja navedeni slučajevi od 2009. godine u kojima nijesu ispoštovane Preporuke. Primjebdu da nije konstatovana saradnja sa Savjetom za zaštitu od diskriminacije saopštio je da donekle prihvata, ali je istakao da postoji izuzetna saradnja sa sekretarom Savjeta.
- Oko konstatacije da nije bilo riječi o nasilju u školama, saopštio je da je to proizvoljna tvrdnja.
- U vezi sa ocjenom koja stoji u Izvještaju da su po svim relevantnim saznanjima osobe sa invaliditetom treća diskriminisana grupa i istakao je da je velika razlika između saznanja i istraživanja. Podsjetio je da je poslednje relevantno i zvanično istraživanje o stepenu diskriminacije CEDEM sproveo 2011. godine za potrebe Ministarstva za ljudska i manjinska prava i prema rezultatima istraživanja najviše su diskriminisani Romi, zatim lica sa invaliditetom, LGBT predstavnici, stare osobe i naciolane manjine. Pred kraj decembra prošle godine MONSTAT je objavio analizu siromaštva u Crnoj Gori. Prema toj analizi rast siromaštva u Crnoj Gori je veoma izražen, što je konstatovano i na redovnom godišnjem sastanku Ombudsmana iz regiona u Ljubljani prošle godine. Ombudsman misli da je to ozbiljan problem i o tome su prvi put značajnije pisali u Izvještaju. Romi su manjinska grupa koja je istorijski zapostavljena, a sve međunarodne organizacije i subjekti konstatuju da su Romi na prvom mjestu po diskriminaciji.

- Zaštitnik je ukazao da je njegova uloga u prevenciji torture prvenstveno da vrši nenajavljene posjete ustanovama u kojima su lica lišena slobode.
- Govoreći o diskriminaciji lica sa invaliditetom, saopštio je da je važno da se stanje mijenja i poboljšava, a Ombudsman je tu da ukazuje, kritikuje, preporučuje, savjetuje, poziva na preduzimanje mjera;
- Takođe, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio da po Zakonu Izvještaj ne mora da sadrži izvještaj o trošenju finansijskih sredstava, ali ako Odbor to traži, dostaviće. Ombudsman je Ustavom nezavisna i samostalna institucija i to su zaključci, ocjene i preporuke iza kojih stoji. Neće popravljati Izvještaj, to su njegove ocjene, a ako se od njega to zahtijeva, onda se time Ombudsman želi disciplinovati. Iz godine u godinu se konstatuje određeni napredak, ali i dalje ima problema. U okruženju Izvještaj Ombudsmana se ne usvaja, već se prima k znanju.

Prethodno, Odbor se upoznao, na osnovu člana 137 stav 4 Poslovnika Skupštine, dostavljenim Mišljenjem Odbora za rodnu ravnopravnost Br. 00-72/14-3/5 EPA 457 XXV od 16. aprila 2014. godine.

Nakon višesatne rasprave Odbor za ljudska prava i slobode je, sa četiri glasa „za“ i dva „uzdržana“ podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu i predlaže Skupštini da ga prihvati.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik Husnija Šabović, član Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković